

Vojmsjön RAÄ 180, Vilhelmina socken

Den tredje lokalen i studien är Vojmsjön RAÄ 180, Vilhelmina socken, Lappland. Den är belägen i södra delen av Vojmsjön (fig. 15) och den grävdes av Västerbottens museum under åren 1976-1978 (Spång 1979). Den här lokalen ^{14}C -daterades redan på 1970-talet. En av dateringarna som gjordes vid det tillfället blev 8830 ± 110 BP (fig. 17). Dateringen gjordes på träkol från en kokgrop, A 6 (Spång 1979). Detta är den hittills äldsta ^{14}C -dateringen från en arkeologisk lokal i Norrland. Den här dateringen har emellertid ifrågasatts från tid till annan i den arkeologiska litteraturen (se t.ex. Forsberg 1996:244), framförallt för att dateringen inte passade in i den bild av isavsmältningens hastighet som var förhärskande vid den här tiden. Dock synes den här mycket tidiga dateringen, nu 30 år senare, fullt möjlig om man tar i beaktande vår förfinade kunskap om isavsmältningen samt insikten om att isavsmältningen var en mycket snabbare process än vad man hittills trott. Det finns t.ex. väldaterade boplatser både utanför Arjeplog och i Pajalatrakten med äldsta dateringar till ca 8600 respektive 8700 BP (Olofsson 2003, Östlund 2006). Det skall också sägas att lokalen RAÄ 180 är en kronologiskt blandad boplatser med en ^{14}C -datering även till ca 500 f. Kr.

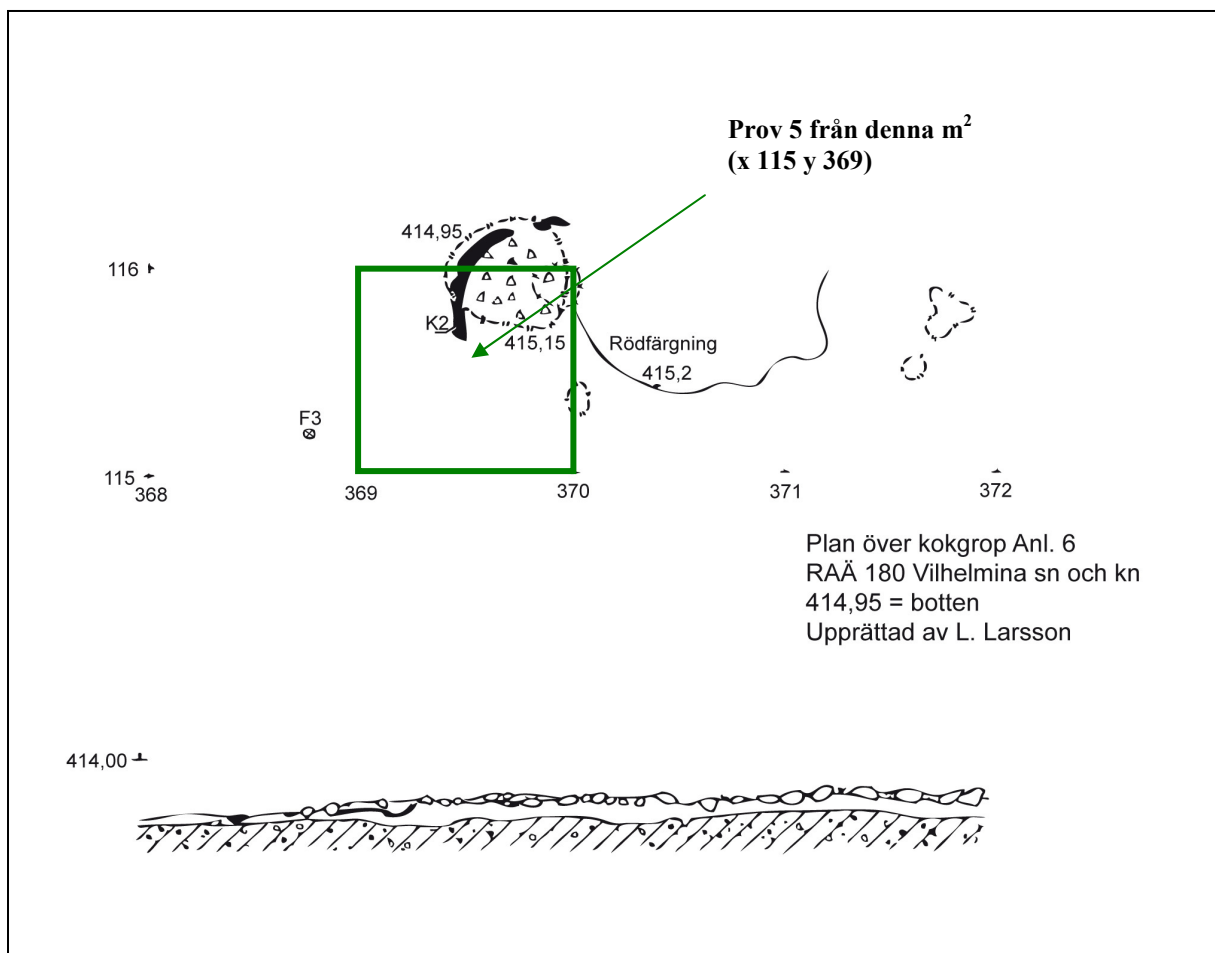

Fig. 16. Planritning över A 6, Vojmsjön RAÄ 180, Vilhelmina socken (omritad och omarbetad efter Spång 1979).

Benmaterialet från denna lokal har inte genomgått osteologisk analys inom detta projekt, men en osteologisk analys finns sedan tidigare (Iregren 1986 [2004]) av ben från 1976 och 1977

års grävningar. Vid 1976 års undersökning identifierades ben från (älg, 3 frg, 4 g), bäver (53 frg, 35 g), gädda (59 frg, 5 g) och abborre (2 frg, 1 g). I benmaterialet från 1977 års grävningar i och kring kokgrop A 6 bestämdes endast ben från älg (37 frg, 59 g) (Iregren 1986 [2004]: 4).

Ett bränt benfragment (ej artbestämt) från A 6 (meterrutan 115/369, samma som den tidigare dateringen kom från) valdes ut för datering. Det låg, med tanke på ovanstående resonemang, nära till hands att tro att den nya dateringen från samma kokgrop skulle bli endera tidigmesolitikum eller sen bronsålder/tidig järnålder. Den visade sig emellertid bli varken eller! Den nya dateringen blev 7605 ± 50 BP (kalibrerad ålder 6590-6390 f.Kr., 2σ) (fig. 17).

Åldersskillnaden på ca 1200 C14-år är anmärkningsvärd och en slutgiltig tolkning måste få anstå till ett senare tillfälle. Om vi ändå tillåter oss att spekulera mer preliminärt kan man naturligtvis tänka sig flera förklaringar. En möjlighet är att en av dateringarna ur arkeologisk synpunkt är ”fel”, dvs. vi har inte en kronologisk korrelation mellan det daterade kolet och kokgropen som skulle dateras. Det senare kan vara naturligt kol från en skogsbrand, eller kontaminerat av olika anledningar. Det talas i rapporten (Spång 1979) om översvämningar under utgrävningen som försvårade arbetet, möjligen (men knappast troligen) kan detta ha inverkat. Den andra huvudlinjen av tänkbara förklaringsmodeller går ut på att vi har att göra med två olika nedslag på platsen, dvs. ett anläggande av kokgropen under tidigmesolitikum, men att benen i anläggningen (eller åtminstone det daterade fragmentet) skulle ha hamnat där mer eller mindre slumpmässigt (och kanske rasat ner/slängts ner i en fortfarande urskiljbar fördjupning i markytan?) vid en användning av lokalen under mellanmesolitikum. För inte kan man väl tänka sig en återanvändning/kontinuerlig användning av en kokgrop efter/under så lång tid? Ja, det återstår en del funderande innan man kan säga något mer säkert på den här punkten.

Vojmsjön, RAÄ 180
Vilhelmina socken

Prov 5 (Ua-33019)
 7605 ± 50 BP

**6590-6390 f.Kr., 2σ
(95.4%)**

från kokgrop A 6 med
en tidigare konventionell
 ^{14}C –datering till
 8830 ± 110 BP
(Lu-1566) gjord
på 1970-talet

Fig. 17. Dateringar från Vojmsjön RAÄ 180.